

למדנו שחרב הרי הוא כחלל, כלומר, שכלי מתכת הנוגע במת הריהו מטמא כמת עצמו. וכיוצא בזה, אם נגע הכלי באדם שנטמא במת, שהוא אב הטומאה — הריהו טמא כמוהו. ואם כן, הטמא שאב הטומאה הוא, כשהוא שוחט בסכין — לטמיה [שטמא] את הסכין, ואז [ותלת] הסכין וטמיה [ותטמא] את הבשר! אלא

אָרְבַּ הָרִי הוּא כְּחַלָּל, אָב הַטּוּמְאָה הוּא, לְטַמְיֵיהּ לְסַפִּין, וְאֵזַל סַכִּין וְטַמְיֵיהּ לְבֶשֶׁר! — אָלְא דְאַיְטְמֵי בְשָׂרָן. וְאִי בְעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם דְאַיְטְמֵי בְמַת, וְכַגוֹן שְׂבָדָק קְרוּמִית שֶׁל קָנָה וְשָׁחַט בָּהּ; דְתַנְיָא, בְּכַפַּל שׁוֹחְטִים: בֵּין בְּצוֹר, בֵּין בְּזֹכוּכִית, בֵּין בְּקְרוּמִית שֶׁל קָנָה.

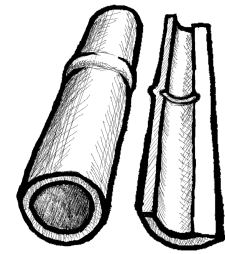
א אַבְיֵי אָמַר, הָכִי קְתַנִּי: הַכָּל שׁוֹחְטִין, וְאַפִּילוּ כּוּתִי. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים — כְּשִׁישָׁרְאֵל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ, אָבַל יוֹצֵא וְנֹכְנָס — לֹא יִשְׁחוּט; וְאִם שָׁחַט — חוֹתֵף פְּזִית בְּשָׂרָה וְנוֹתֵן לוֹ, אָכְלוּ — מוֹתֵר לְאָכּוֹל מְשַׁחִיטָתוֹ, לֹא אָכְלוּ — אֶסוּר לְאָכּוֹל מְשַׁחִיטָתוֹ; חוּץ מְחַרֵּשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן דְאַפִּילוּ דִיעֵבֵד נְמִי לָא, שְׂמָא יִשְׁהוּ, שְׂמָא יִדְרָסוּ, וְשְׂמָא יִחְלִידוּ. — "וְכוּלָן שְׂשַׁחְטוּ" אַהֲיָא? אֵילִימָא אַחֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן — עֲלָה קָאֵי, "וְאִם שְׂחָטוּ" מְבַעֵי לֵיהּ! אָלְא אֲפוּתִי — הָא אֲמַרְתּ: כְּשִׁישָׁרְאֵל עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ שְׁחִיט אָפִילוּ לְכַתְחֵלָה! קְשָׂא.

— מותר לאכול משחיטתו, שולוא היה שוחט כראוי — לא היה אוכל, לפי שגם הכותים נוהרים לאכול דווקא משחיטה כשרה, אבל אם לא אכלו — יש לחשוש כי בהמה זו לא נשחטה כראוי ואסור לאכול משחיטתו. וממשיכה המשנה: חוץ מחרש שוטה וקטן שאפילו בדיעבד נמי [גם כן] לא התירו לאכול משחיטתם, שמא ישוהו, שמא ידרסו, ושמא יחלידו. ושואלים: אם כך אתה מפרש, מה שנאמר מיד אחר כך: "וכולן ששחטו", אהייא [על מה] נאמר? אילימא [אם תאמר] על חרש שוטה וקטן — הלוא עלה קאי [על דבר] הוא עומד. מתייחס. ולכן "ואם שחטו" מבעי ליה [צריך] היה לו לומר: [אם תאמר] ששחטו על גבי שחט [שוחט] הכותי אפילו לכתחלה! ואומרים: אכן, דיוק לשון "וכולן" קשיא [קשה] לפירוש זה.

מסורת הש"ס
א. שבת קא.ב. פסחים יד.ב. יט.ב. עט.א. נזיר נג.ב. ילק"ש תורה תצט. שם תשטג.
ב. חולין טו.ב. טו.ב. יז.א. קדושין נו.ב. תוספתא חולין פ"א ה. ב"ר פניו י.
ג. חולין ד.ב. ה.א. תוספתא חולין פ"א א.

גרסות
לטמיה לטכין ואזיל סכין וטמיה לבשר בכתי"מ: ואב הטומאה הוא וטמיה לטכין וש בכתי"מ: ולטמיה לטכין וליזיל סכין ולטמיה לבשר. כשישראל בכתי"מ: בשישראל.

החיים
קרומית של קנה
קנה זה הוא קנה סוף והקרומית היא החלק החיצוני הקשה של הקנה. כאשר נשבר הקנה לאורכו ומחליקים ומשחייים, נוצרת שפה חדה שאפשר לחתוך בה דברים.

קרומית של קנה שהושחה

כותי
בשם "כותים" מכונים בני אותם עמים (שרק חלקם היו כותים ממש, והיו בנייהם גם בני עמים אחרים) אשר הוגלו לארץ ישראל על ידי מלכי אשור כדי למלא את מקומם של בני ישראל שהוגלו משם. הם התיישבו בשומרון, ומכאן כינויים הנוסף "שומרונים". בספר מלכים ב (פרק יז) מסופר כי בני עמים אלה קיבלו עליהם במקצת את דת ישראל בגלל הפחד מפני האריות שהיו טורפים בהם (ומכאן הביטוי "גרי אריות"), אולם מצד שני הם לא עזבו לגמרי את אליהם. בתחילת ימי בית שני כאשר עלו עולי בבל מן הגולה נתחדדו היחסים בין היהודים לבין השומרונים ובעלי בריתם. הללו פעלו בדרכים שונות (על ידי הלשנה, הסתה ואף התערבות צבאית) למנוע את בני בית המקדש וחומות ירושלים. בתקופה זו היו גם בני משפחות אחדות ביהודה (ואף משפחות הכהנים) שהתחתנו עם השומרונים והתבללו בתוכם. במשך הדורות הבאים היו זמנים שבהם שררו יחסי איבה עמוקים בין השומרונים והיהודים. יוחנן הורקנוס אף עלה על שומרון והחריב את בית מקדשם של השומרונים בהר גרזים. ואולם היו גם זמנים של שיתוף פעולה מסויים (כגון בזמן מרד בר כוכבא). בין חכמי ישראל היו דעות שונות בדבר מעמדם ההלכתי של השומרונים, לא רק לענין נישואין עימם אלא לכלל היחס אליהם. אולם לבסוף (ראה להלן ו,א) נמנו וגמרו וקבעו כי הכותים נחשבים כגויים לכל הדינים מאחר ומצאו כי הם ממשיכים לעבוד עבודה זרה בדרכים שונות.

דהא לעזמו וזיר זה, והיינו דיעבד דממיתין. חוץ מחרש שוטה וקטן דאפילו דיעבד נמי לא — דהא דיעבד קיימין. שמא ישוהו — לקמן מפרש אמאי נקט לשון עמיד. אפילו לכתחלה — והלא קמי נאחרים רואין פוחס "ששחטו", דיעבד!

תוספות

כגון דבדק קרומית של קנה — ואם תאמר: והיאך ישחוט בקרומית של קנה? והא בעינן כלי, כדמוכח בסוף "התודה" (מנחות פב,ב) ובסוף "דם חטאת" (זבחים צז,ב), דדריש מדכתב: "ויקח את המאכלת לשחוט את בניו" דעולה טעונה כלי, וילפינן כולוהו מעולה! ויש לומר: כגון דתיקנה לקרומית ועשאה כעין כלי. ואף על גב דקיימא לך כרבי דאמר פרק "החלילי" (סוכה נב,ב) אין עושין כלי שרת של עץ, ופליגי ארבי יוסי בר רבי יהודה דאמר בפרק "החלילי": עושין כלי שרת של עץ — לשחיטת קדשים לא בעינן כלי שרת, דתוספתא, דקתני: חומר בקמיצה מבשחיטה, שהקמיצה טעונה כלי והשחיטה אינה טעונה כלי, אלא אפילו קרומית של קנה. ועל כרחך לא בעי למימר דאינה טעונה כלי כלל — דהא ילפינן מעולה, דטעונה כלי. אלא דאינה טעונה כלי שרת קאמר. מיהו, יש לדחות: דלא בעינן כלי יפה קאמר, ולא פסלינן קרומית של קנה משום "הקריבהו נא לפחתך" (מלאכי א) כדפריך גמרא בסוטה (יד,ב) גבי כפיפה מצרית, דהתם דזרון הוא, דדרך להביאו בכלי

עיונים
חרב הרי הוא כחלל דין זה נלמד מייחוס הכתוב, שיכול היה לכתוב "בחלל" בלבד (כמו שני פסוקים לאחר מכן, במדבר יט, יח) אלא "בחלל חרב" בא להקיש חרב לחלל (ערוך ערך "חל"). ומכאן למדו חכמים כי דין החרב ודאי כלי מתכת (ולדעת הספרי והרמב"ם גם כלי עץ) שנגע במת — כדון המת עצמו שנטמא אדם. והוא הדין אם נגע כלי מתכת באדם שנטמא במת, שהוא אב הטומאה (שהרי המת הוא "אבי אבות הטומאה"), שהכלי נעשה אב הטומאה ונטמא בליים. ולעצם שאלת הגמרא כתב רש"י שבעצם לא הוצרך לכך, כי גם אם לא היה דינה של הסכין כדון הטמא עצמו, מכל מקום היתה משמאת את הבשר, כדון כלי שנגע באב הטומאה, שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלים. ולא הובא אלא לרבותא, שאף הבשר נעשה ראשון לטומאה. והראב"ד הסביר כי בכלל שאלת הגמרא יש שתי טענות: האחת — איך יכול הטמא להכניס את הסכין לעורה, שהרי הוא כטמא מת עצמו. והשניה — שהרי בכך הוא מטמא את הבשר (רמב"ן).

שבדק קרומית של קנה וכו' שבדק שהיא חלקה, ואין קיסמין יוצאים ממנה (תפארת יעקב). כיון שלקרומית אין בית קיבול הרי היא בגדר "פשוטי כלי עץ" ואלה אינם מקבלים טומאה (אלא אם כן היו משמשי אדם). והוסיפו ראשונים כי מכאן עולה שפשוטי כלי עץ אין בהם טומאה כלל, אפילו טומאה מדברי סופרים (וראה בתורה"ש).
ובעצם האפשרות לשחוט בקרומית שאלו התוס': כיצד אפשר לשחוט בה קדשים? והרי לשחיטת קדשים צריך דווקא כלי (ראה זבחים צז,ב)! (ואכן מדברי הרמב"ם עולה כי מכאן למדנו ששחיטה בדבר שאינו כלי כשרה בדיעבד. לח"מ). ותירצו שכאן מדובר באופן שתיקן את הקרומית עד שנעשתה כעין כלי, כסכין של עץ. ועדיין הקשו: והרי אין עושים כלי שרת מעץ! ובעיקר הסכימו שאף שצריך כלי לשחיטת קדשים, אין חובה שיהא זה כלי שרת, וכפי שמצאנו שהיו זרים (הכשרים לשחיטה) שוחטים

אורה ההלכה
חרב הרי הוא כחלל כלי מתכות שנגעו במת נעשים טמאים כמו המת עצמו. בדירה של אבי אבות הטומאה, שנטמאים את האדם הנוגע בהם בדירת אב הטומאה. ונחלקו הראשונים אם דין זה הוא בכלי מתכות בלבד או גם בשאר כלים (מלבד כלי חרס). וראה בהשגת הראב"ד ובאריכות במל"מ. (רמב"ם ספר טהרה הלכות טומאת מת פ"ה ה"ג. וראה שו"ע יו"ד ססט, א).
בקרומית של קנה כל הזבחים אין שוחטים אותם לכתחלה אלא בסכין מכלי שרת, ואם שחט בכל דבר ששוחטין בו חולין, אפילו בקרומית של קנה — כשרים. על פי סוגייתנו ועוד. (רמב"ם ספר עבודה הלכות מעשה הקרבנות פ"ד ה"ז).

אמר רבא — והיכא דישראל יולא ונכנס לא ימסור לכותי לכתחלה? תמיהא. והא תנן — צפוק צפוקא דמסכת עבודה זרה, דאף על פי שישראל יולא ונכנס — מותר. אלמלא, מסתפי גוי דלמלא אחי ישראל ולא נגע, הכא נמי מסתפי: השתא אחי וחזי ליה! מי קתני — מניח אלס גוי צתנתו ויולא ונכנס, דמשמע לכתחלה? אין השומר — אחי היין, צריך שיהא יושב ומשמר כו' — רישא אסיפא לא תקשי, ללא זו אף זו קתני, כלומר, לא צדיעבד דווקא, אלא אפילו לכתחלה. רב אשי אמר — גרס. לתיאבון — כי לא משכה היתר — אכיל נבילות. ומאחר שהספיק צדוקה ונתונה צדו — שחט שפיר, דכל כמה דמני למילל היתירא לא אכיל אסורא. וכי אין לו ספיק צדוק — לא טרח להדורי צמר ספיק יפה, אס זו פגומה.

תוספות

נאה, אבל בשחיטה לא חיישינן. אי נמי: כפיפה מצרית מכוערת יותר מקרומית של קנה. ורבינו אפרים היה מביא ראייה מדתנן בפרק "איזהו מקומן" (זבחים מו, א): שחיתתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון, ואילו "שחיתתן בכלי שרת" לא קתני, כדקתני גבי קבלה. ואין זה ראייה, דגבי קבלה נמי לא הזכיר אלא לאשמועינן דבעי שיהא גם הכלי בצפון, לאפוקי אם הכלי בדרום והבהמה בצפון והדס מקלח בתוכו. תדע, דבקדשים קלים דלא בעי צפון לא חש להזכיר קבלה בכלי שרת. ובפרק "כל הזבחים שקבל דמין" (שם כז, א) דתנן: קדשים קלים שחיתתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת

בפנים — התם נמי אתא לאשמועינן צריך שיהא הכלי בפנים, לאפוקי אם רוב הכלי בחוץ ומיעוטו בפנים, ומקבל הדס במיעוט שבפנים, אף על גב שאין נפסל ביוצא.

המניח קתני דיעבד — לאו לשנויי אליבא דאבי קאתי, דהא אבבי נמי לא שרי בדיעבד בלא חותך כזית בשר. אלא בא להקשות על דברי רבא, שמדקדק מכאן דשרי אף לכתחלה. אי נמי: כל זמן שיכול לתקן על ידי חותך כזית בשר — יש לו לתקן. אבל אי ליתא לכותי קמן — שרי.

המניח קתני דיעבד — לא בעי למימר דמשמע דיעבד ולא לכתחלה, דהא מסיק דשרי לכתחלה. אלא קאמר דאף דיעבד משמע. ואם תאמר: דלמן (חולין טז, ב) גבי השוחט במגל יד, וגבי השוחט אחד בעוף (שם כז, א) דייק: השוחט — דיעבד אין כו'! ויש לומר: דא"שחיתתן כשרה" סמיך התם, דמשמע דיעבד. אבל קשה ממתניתין ד"המקנט לאשתו" (סוטה ב, א), ופרק "חבית" (שבת קמז, א) גבי "הרוחץ במי מערה" דייק בגמרא: דיעבד אין, לכתחלה לא!

אלא מהכא — גרס. ולא גרס "מסיפא", דהך ד"המניח" בפרק שני דמסכת עבודה זרה (סט, א), וההיא ד"אין השומר" היא בפרק "רבי ישמעאל" (שם סא, א).

ולגופו של הדין אמר רבא: וכאשר ישראל רק יוצא ונכנס בשעה ששוחט הכותי, האם לכתחלה לא ניתן לסמוך על כך ולהתיר את השחיטה? והתנן [והרי שנינו במשנה]: המניח גוי בחנותו שיש בה יין, וישראל יוצא ונכנס — מותר היין, שאנו מניחים שאז נזהר הגוי ואינו נוגע בו. והוא הדין לעניינינו! ודוחים: התם מי קתני [שם].

אַמְר רַבָּא: יוֹצֵא וְנִכְנַס לְכַתְּחִלָּה לֵא? וְהָתַן: הַמְּנִיחַ נְכָרִי בְּחִנּוּתוֹ וְיִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס — הָתַם מִי קָתְנִי "מְנִיחַ"? "הַמְּנִיחַ" קָתְנִי, דִּיעֵבַד. — אֵלָּא מְהֵכָּא: "אֵין הַשּׁוֹמֵר צָרִיךְ לְהִיטֵי יוֹשֵׁב וּמִשְׁמֵר, אֵלָּא אָף עַל פִּי שְׂיֹצֵא וְנִכְנַס — מוֹתֵר! אֵלָּא אִמְר רַבָּא, הָכִי קָתְנִי: הַפֶּל שׁוֹחֲטִין, וְאַפִּילוּ כּוֹתִי. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — כְּשִׂישְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס, אָבֶל בָּא וּמַצְאוּ שְׂשַׁחט — חוֹתֵךְ פְּזִית בְּשַׁר וְנוֹתֵן לוֹ, אָכְלוּ — מוֹתֵר לְאֹכֹל מְשַׁחֲטוֹ, לֹא אָכְלוּ — אֲסוּר לְאֹכֹל מְשַׁחֲטוֹ; חוּץ מִחֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקָטֵן דְּאֶפֶּילוּ דִּיעֵבַד נְמִי לֹא, שְׂמָא יִשְׁהוּ, וְשְׂמָא יְדָרְסוּ, וְשְׂמָא יִחְלִידוּ. — וְכֹלְזָן שְׂשַׁחְטוֹ" אֲהֵיִיא? אִילִימָא אַחֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטֵן — עֲלָה קָאִי, וְאִם שְׂחָטוֹ מְבַעֵי לִיהּ! אֵלָּא אָפּוּתִי — הָא אֲמַרְתָּ: אֲפִילוּ יוֹצֵא וְנִכְנַס שְׂחִיט לְכַתְּחִלָּה! קָשִׁיא.

ב רב אשי אמר, הכי קתני: הפל שוחטין, וְאֶפֶּילוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמֵד. מְשׁוּמֵד לְמַאי — לְאֹכֹל נְבִילוֹת לְתִיאֲבוֹן, וְכִדְרָבָא, יְדָאֲמַר רַבָּא: יִשְׂרָאֵל מְשׁוּמֵד אוֹכֵל נְבִילוֹת לְתִיאֲבוֹן — חוּשְׁשִׁים שְׂמָא יִשְׁהוּ, וְשְׂמָא יְדָרְסוּ, וְשְׂמָא יִחְלִידוּ. וְשׁוֹאֵלִים: לְפִי זֶה, מַה שְׂנְאֵמַר מִיד אַחַר כֵּךְ "וְכֹלְזָן שְׂשַׁחְטוֹ" אֲהֵיִיא [על מה] נֵאמַר? אִילִימָא [אם תאמר] עַל חֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקָטֵן — הָלֹא עֲלָה קָאִי [נְעִלָּה הוּא עֵוֹד, מְתִיחַס]. וְלִכֵּן "וְאִם שְׂחָטוֹ" מְבַעֵי לִיהּ [צָרִיךְ הִיא לֹא לִיזְמֵר]! אֵלָּא תֵאמַר שְׂדָבְרֵי הַמִּשְׁנָה הִלְלוּ מוֹסִיפִים עֲלֵיהֶם גַּם כּוֹתִי — הָא אַמַּרְתָּ [הָרִי אֲמַרְתָּ] כִּי אֲפִילוּ יוֹצֵא וְנִכְנַס הִרְהוּוּ שְׁחִיטָא [שׁוּחֲטִין] לְכַתְּחִלָּה! וּמַעֲיִירִים: אַכֵּן, לְפִירוּשׁ זֶה קָשִׁיא [קָשָׁה] לְשׁוֹן "וְכֹלְזָן".

ב רב אשי אמר ביישוב הסתירה שבמשנה, **הכי קתני** [שכך הוא שונה]: **הכל שוחטין לכתחילה — ואפילו ישראל משומד** (עובר עבירות באופן קבוע). ומסבירים: במשומד למאי [מה], באיזה משומד מדובר — במשומד לאכול נבילות (בהמות שלא נשחטו כראוי) לתיאבון, שאינו עושה להכעיס, אלא מטעמי נוחות. ואדם כזה שוחט לכתחילה כשיטת רבא, שאמר רבא: **ישראל משומד שאוכל נבילות לתיאבון —**

עבודה זרה (סט, א), וההיא ד"אין השומר" היא בפרק "רבי ישמעאל" (שם סא, א).

אין השומר צריך כו' — משמע הכא ד"אין צריך" משמע לכתחלה. וקשה: דבריש גיטין (ד, ב) גבי הא דאמר רבה: לפי שאין בקיאין לשמה, פריך עלה מהא דתנן: המביא גט ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר "בפני נכתב ובפני נחתם", הא באותה מדינה — לא צריך! ומשני: לא תימא הא באותה מדינה לא צריך, אלא הא ממדינה למדינה בארץ ישראל לא צריך. ופריך, הא בהדיא קתני לה: המביא גט בארץ ישראל אין צריך כו'! ומשני: אי מההיא הוה אמניא דיעבד כו'. והיכי הוה אמניא דיעבד? הא "אין צריך" משמע לכתחלה כדמשמע הכא: ובקוטרס פירש שם, דהכי פריך: הא בהדיא קתני לה, וכיון דאשמועינן לה מדיוקא דרישא — סיפא למאי איצטריך? ומשני: דאי מרישא הוה אמניא דוקא דיעבד, להכי אצטריך סיפא לאשמועינן אפילו לכתחלה. אבל לשון "אי מההיא" — לא משמע הכי. ויש לומר: דהתם כיון שיכול לתקן בדיעבד, כדקאמר בההוא פרקא (שם ה, ב), שיטלנו הימנה ויחזור ויתנו לה בפני שנים, ויאמר "בפני נכתב ובפני נחתם" — שייך למיתני "אין צריך", כלומר, אין צריך לחזור ולטול אותו הימנה. אי נמי: התם הוה אמניא הני מילי דיעבד, דלכתחלה צריך שיראה כתיבת הגט וחתימה, ואם לא ראה — הוה אמניא אין צריך לחזור ולכתוב, אלא יתן לה אף על פי שלא ראה, קא משמע לך דלכתחלה נמי אין צריך לראות. ועוד יש לומר: דהכא דייק משום דקאי ארישא דקתני בפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה סא, א): בעיר שכולה גוים אסור עד שיהא שם שומר, והדר תני: אין השומר צריך כו' — משמע שבה לפרש דיוצא ונכנס חשיב כשומר גמור, והיינו כשומר דרישא.

אבל בא ומצאו ששחט חותך כזית בשר ונתן לו — ואם תאמר: כיון דרבא מדמה שחיטה ליין נסך, בא ומצאו לישתרי בלא חותך כזית בשר ונתן לו, כמו ביין נסך דשרי במתניתין בפרק "רבי ישמעאל" (עבודה זרה ס, ב) בגוי שצמצא בצד הבור כשאין לו מלוח עליו! ויש לומר: כדפרישית לעיל, כיון שיכול לברר על ידי כזית בשר — יש לו לברר.

אורח ההלכה

הכל שוחטין ואפילו כותי וכו' שחיטת הכותי שחיטה פסולה היא, ועושה את הבהמה נבילה, אפילו אחרים רואים אותו בשחיטתו. שעשאו חכמים כגויים לכל דבר (להלן ו, א). ומכל מקום למדו מכאן חכמים דלין הצדוקים ודומיהם שאינם מאמינים בתורה שבעל פה (ואם היו יודעים הלכות שחיטה די ביוצא ונכנס, וכרבא. ש"ך), וגם בדקו להם את הסכין תחילה (וראה ש"ך וגר"א). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ד הט"ז. שו"ע יו"ד ב, ח — ט.)

המניח גוי בחנותו ישראל המניח גוי בחנותו שיש בה יין, גם אם יוצא הישראל מן החנות אבל נכנס לתוכה מזמן לזמן, באופן שאין הגוי יודע בעוד כמה זמן יבוא הישראל לשם, וגם אינו יכול לראות את הישראל מגיע לחנות — היין מותר. כמשנה במסכת ע"ז טז, א. ומכל מקום, לכתחילה לא יניח אדם יין או חומץ בביתו של הגוי לבד. כדיוק הגמרא כאן בלשון המשנה: "המניח" — דיעבד (גר"א). (רמב"ם ספר קדושה הלכות מאכלות אסורות פ"ב ה"ז. שו"ע יו"ד קטז, א.)

אין השומר צריך להיות יושב וכו' יין כשר המונח ברשותו של גוי, אם ישראל שומר

שם — מותר. ואין השומר צריך לשבת ולשמור תדיר, אלא די בכך שהוא יוצא ונכנס בזמנים שאינם קבועים. כמשנה ע"ז סא, א. ועי"ש באריכות בפרטי דין זה. (רמב"ם שם פ"ג ה"ד. שו"ע שם קלא, א.)

מסורת הש"ס
ד. משנה ע"ז סט, א.
ה. משנה ע"ז סא, א.
(בשנינו).
ו. חולין ד, א.

גדרות

בחנותו וישראל יוצא ונכנס בכת"מ ועוד כבמקבילה: **בחנותו אף על פי שיוצא ונכנס**.

מי קתני מניח בכת"מ ועוד ובמקורות: **מי קתני יניח**. **אלא מהכא** יש שגרסו בשם רש"י: **אלא מסיפא** ראה תוס' רמב"ן וריטב"א.

לא אכלו אסור בכת"מ: **ואם לאו אסור**.

שחט לכתחילה בכת"מ: **מותר לכתחילה**.

רב אשי אמר ראה רש"י ותורת חיים.

משומד בדפוסים שונה בגלל הצנוורה ל: **מומר**.

לאכול נבילות לתיאבון בכת"מ נוספה הגחה: **אילימא אוכל נבילות להכעיס אפילו דיעבד נמי** לא אלא משומד אוכל נבילות לתיאבון.

לשון

משומד

אף שמשמעותה של מלה זו ברורה ועניינית: מי שהמיר את דתו היהודית בדת אחרת, מכל מקום הלשון אינה ברורה לגמרי. היו מן הגאונים שהסבירו כי המילה היא קיצור מן "משמעמד" שהוא מבניין שפעל של "עמד" הארמי, שיש בו משמעות של טבילה להמרת דת, וגם משמעות של גנאי (עבטי של מי רגלים). ומסתבר שכך חשבו גם חכמי הגוים, ולפיכך במהדורות מצונזרות של התלמוד השמיטו את המלה "משומד" וכתבו במקומה "מומר". אבל יש סוברים כי עיקר המלה היא מן המשמעות של השורש "שמד" בארמית, שמשמעו קללה, חרם, ולפיכך "משומד" משמעו: מקולל, מחרסם, ויש מסבירים את המילה לפי הארמית המנדעית, במובן הליכה שולל אחר מנהגי מיתון.

בודק ישראל כשר סכין לוודא שאין בה פגיונות, ונותן לו, והמשומד שוחט, ומותר לאכול משחיטתו. וממשיכה המשנה: אבל לא ברק ונתן לו – לא ישחוט המשומד לכתחילה, ואם שחט – בודק הישראל את סכיניו אחריו, אם נמצאת סכיניו יפה – מותר לישראל לאכול משחיטתו כיון שאינו עושה ככוונה לקלקל

בֻדֵק סַפִּין וְנוֹתֵן לוֹ וּמוֹתֵר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ. אָבָל לֹא בֶּדֶק וְנָתַן לוֹ – לֹא יִשְׁחוּט, וְאִם שָׁחַט – בֻדֵק סַפִּינֵי אַחֲרָיו, נִמְצְאָת סַכְּיֵנו יַפֵּה – מוֹתֵר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאוּ – אָסוּר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ; חוּץ מַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן דֶּאֱפִילוּ דֵיעֶבֶד נְמִי לָא, שְׁמָא יִשְׁהוּ, שְׁמָא יִדְרָסוּ, וְשְׁמָא יִחְלִידוּ. – "וּכוֹלֵן שְׁשָׁחְטוּ" אַהֵיַּא? אֵילִימָא אַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן – עֲלֵהָ קְאִי, "וְאִם שְׁשָׁחְטוּ" מִיבְעֵי לִיהַ! אָלָא אֵיִשְׂרָאֵל מְשׁוֹמֵד; אִי דְבִדֵק סַפִּין וְנוֹתֵן לוֹ – הָא אָמְרַתְּ: שׁוֹחֵט לְכַתְחַלְהּ! אָלָא דְלָא בְּדֵק; אִי דֵאִיתִיהּ לְסַפִּין – לִיבְדִקְהּ הֶשְׁתָּא! וְאִי דְלִיתִיהּ לְסַפִּין – פִּי אַחֲרִים רוֹאִין אוֹתוֹ מַאי הָיִי? דְלֶמָא בִסְפִין פְּגוּמָה שְׁחִיט! קְשָׂא.

א רבִּינַא אָמַר, הִכִּי קַתְּנִי: הַכֵּל שׁוֹחֲטִין – הַכֵּל מוֹמַחֲטִין שׁוֹחֲטִין, מוֹמַחֲטִין וְאָף עַל פִּי שְׂאִין מוֹחֲזִקִין. בְּפָה דְבָרִים אָמוּרִים – שִׂידוּעִין בּוּ שִׂידוּעֵ לּוֹמַר הֶלְכּוֹת שְׁחִיטָה, אָבָל אִין יוֹדְעִין בּוּ שִׂידוּעֵ לּוֹמַר הֶלְכּוֹת שְׁחִיטָה – לֹא יִשְׁחוּט, וְאִם שָׁחַט – בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִם יוֹדְעֵ לּוֹמַר הֶלְכּוֹת שְׁחִיטָה – מוֹתֵר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאוּ – אָסוּר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ; חוּץ מַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן דֶּאֱפִילוּ דֵיעֶבֶד נְמִי לָא, שְׁמָא יִשְׁהוּ, שְׁמָא יִדְרָסוּ, וְשְׁמָא יִחְלִידוּ. – "וּכוֹלֵן שְׁשָׁחְטוּ" אַהֵיַּא? אֵילִימָא אַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן – עֲלֵהָ קְאִי, "וְאִם שְׁשָׁחְטוּ" מִבְעֵי לִיהַ! אָלָא אֵיִשְׂרָאֵל מְשׁוֹמֵד; אִי דְבִדֵק סַפִּין וְנוֹתֵן לוֹ – הָא אָמְרַתְּ: שׁוֹחֵט לְכַתְחַלְהּ! אָלָא דְלָא בְּדֵק; אִי דֵאִיתִיהּ לְסַפִּין – לִיבְדִקְהּ הֶשְׁתָּא! וְאִי דְלִיתִיהּ לְסַפִּין – פִּי אַחֲרִים רוֹאִין אוֹתוֹ מַאי הָיִי? דְלֶמָא בִסְפִין פְּגוּמָה שְׁחִיט! קְשָׂא.

א רבִּינַא אָמַר הַסֵּבַר אַחַר לֵישֵׁב אַת הַסְתִירָה בַלִּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה. הִכִּי קַתְּנִי [כך הוא שונה], כִּךְ צְרִיךְ לְהַבִּין אַת הַדְּבָרִים: הַכֵּל שׁוֹחֲטִין – הַכֵּל, כְּלוּמַר, כָּל הַמוֹמַחֲטִין הַיּוֹדְעִים הַלְכוֹת שְׁחִיטָה שׁוֹחֲטִין לְכַתְחִילָהּ, וְהַדְּגֵשׁ הוּא: מוֹמַחֲטִין – וְאָף עַל פִּי שְׂאִין הֵם מוֹחֲזִקִין אֲצִילָנוּ כְּמורֵגִלִים בְּשִׁחִיטָה. וּמִמְשִׁיכָה הַמִּשְׁנָה: בְּמַה דְּבָרִים אַמוּרִים? כְּלוּמַר, מִי הוּא הַקְרוֹי מוֹמַחַ – אִם שִׂידוּעִין בּוּ שְׁהוּא יוֹדֵעַ לּוֹמַר הֶלְכוֹת שְׁחִיטָה, אֲבָל אִם שְׂאִין יוֹדְעִין בּוּ שִׂידוּעֵ לּוֹמַר הֶלְכוֹת שְׁחִיטָה – לֹא יִשְׁחוּט, וְאִם שָׁחַט – בּוֹדְקִין אוֹתוֹ, אִם מִתְבָּרַר שִׂידוּעֵ לּוֹמַר הֶלְכוֹת שְׁחִיטָה – מוֹתֵר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ (וְהוּא מַה שֶּׁשֵּׁנִינוּ "וּשְׁחִיטְתֵּן כְּשֶׁרָה" בְּדִיעֶבֶד), וְאִם לָאוּ [ג] – אָסוּר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ. חוּץ מַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן, שְׂאֵפִילוּ בְּדִיעֶבֶד נְמִי [ג] לָא אוֹכְלִים מִשְׁחִיטָתָם, אֵפִילוּ יוֹדְעִים הַלְכוֹת שְׁחִיטָה, שְׁמָא יִשְׁהוּ, שְׁמָא יִדְרָסוּ, וְשְׁמָא יִחְלִידוּ בְּשִׁחִיטָתָם. וּמִקְשִׁים: לְשִׁיטָה זוֹ, מַה שֶּׁשֵּׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: "וּכוֹלֵן שְׁשָׁחְטוּ וְאַחֲרִים רוֹאִים אוֹתָם שְׁחִיטָתָם כְּשֶׁרָה", אַהֵיַּא [ע] מַה הוּא מְתִיחֵס? אֵילִימָא [א] תַּאמַרְ] עַל חֶרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן – הַלּוֹא עֲלֵהָ קְאִי [עֲלִיהָ הוּא עוֹמֵד, מְתִיחֵס], וְלִפֵּי זֶה "וְאִם שְׁשָׁחְטוּ" מִבְעֵי לִיהַ [צִרְיִן הִיָּה לׇ לּוֹמַר]! אָלָא תַאמַר שְׁהוּא מוֹסִיף גַּם אַנְשִׁים שְׂאִין מוֹמַחֲטִין, שְׂאִין אֲנוּ יוֹדְעִים אִם הֵם יוֹדְעִים הַלְכוֹת שְׁחִיטָה, וְהִרִי בְּמַקְרָה זֶה אִין צוֹרֵךְ שְׂאֲחֵרִים יֵרָאוּ אוֹתָם כְּדִי לְהַכְשִׁיר אֶת הַשְּׁחִיטָה, אָלָא בְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם הוּא יוֹדֵעַ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה סָגִי [ד]! וּמִשְׁכִּיבִים: מְדוּבָר בְּמַקְרָה דְּלִיתִיהּ לְקַמְנָן דְּלִיבְדִקְהּ [שְׂאִינוֹ מְצִיׇ לְפִינּוּ שִׂיבְדָקוּ אוֹתוֹ], וְלִפִּיכָּךְ אֲנוּ צְרִיכִים לְהִסְתַּמֵּךְ עַל כִּךְ שְׂאֲחֵרִים רָאוּ אוֹתוֹ, וְרַק בְּאוּפֵן זֶה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

ואִיכָּא דַאֲמֵרִי [ויש שאומרים] אַת דְּבָרֵי רבִּינַא בְּגִירָסָה אַחֲרַת: רבִּינַא אָמַר, הִכִּי קַתְּנִי [כך הוא שונה]: הַכֵּל שׁוֹחֲטִין – הַכֵּל, כְּלוּמַר, כָּל הַמוֹחֲזִקִין שִׂישׁ לָהֶם נִסְיֻן בְּשִׁחִיטָה, שׁוֹחֲטִין לְכַתְחִילָהּ, וְהַכּוּוּנָה: מוֹחֲזִקִין אָף עַל פִּי שְׂאִין מוֹמַחֲטִין, שְׂאִין אֲנוּ יוֹדְעִים אִם הֵם יוֹדְעִים הַלְכוֹת שְׁחִיטָה. וּמִמְשִׁיכָה הַמִּשְׁנָה: בְּמַה דְּבָרִים אַמוּרִים? מִי הֵם הַמוֹחֲזִקִים? אֵלוּ שְׁשָׁחְטוּ לְפִנְיָנוּ שְׂתִים וְשָׁלֹש פְּעָמִים וְלֹא נִתְעַלַּף מַחְמַת הַשְּׁחִיטָה וְהָרֵם, אֲבָל לֹא שָׁחַט לְפִנְיָנוּ שְׂתִים וְשָׁלֹש פְּעָמִים – לֹא יִשְׁחוּט לְכַתְחִילָהּ, שְׁמָא יִתְעַלַּף, וּמְכַל מִקּוּם אִם שָׁחַט וְאָמַר: "בְּרִי (כִּירוֹר) לִי שְׁלֹא נִתְעַלַּפְתִּי בְּתוֹךְ הַשְּׁחִיטָה" – שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה. חוּץ מַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן, שְׂאֵפִילוּ בְּדִיעֶבֶד נְמִי (ג] לָא כְּשֶׁרָה שְׁחִיטָתָם, וְאַפִּילוּ כִירוֹר שְׁלֹא נִתְעַלַּפוּ, שְׁמָא

קיוּנָיִם בּוֹדֵק סַכּין וְנוֹתֵן לוֹ וְאוֹתוֹ מְשׁוֹמֵד שׁוֹחֵט אֵפִילוּ בִּינוּ לִבֵּין עֲצוּמוֹ, מַפְנֵי שְׁאֵנוּ מְנִיחִים שְׁהוּא יוֹדֵעַ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה, שְׁרׁוֹב הַמְצִיּוּים אֲצֵל שְׁחִיטָה מוֹמַחִים הֵם, כְּלַהֲלֵן. וְכֵן אֲיִנְנוּ חוֹשָׁשִׁים שְׁקִלְקֵל בְּשִׁחִיטָתוֹ, מַפְנֵי שְׂאֵינוּ עוֹשֵׂה לְהַכְעִיס. וְגַם לְהַכְשִׁיל אַחֲרִים אֵינוּ חָשׁוּד אִם אִין לוֹ הַנָּאָה מִכָּךְ. אִלָּא שְׁאֵנוּ חוֹשָׁשִׁים שְׂאֵינוּ טוֹרַח לְבָדוּק אַת הַסַּכּין (רמב"ם), וְיֵשׁ שְׁכַתַּב כִּי בְּדִיקַת הַסַּכּין הִיא בְּכַלל הַלְכוֹת שְׁחִיטָה, וּבוּדַאי בְּדֵק הַמְשׁוֹמֵד אַת הַסַּכּין טָרַם שְׁחִיטָה, אִלָּא שְׁהַחֲשַׁשׁ הוּא שְׂאֵם הִימְצָא הַסַּכּין פְּגוּמָה לֹא יַטְרַח לְלַכֵּת וּלְתַקֵּן אוֹתָהּ (רא"ח).

וְכַתְּבוּ בְּתוֹס' כִּי בְכוּתִי לֹא הִצְרִיכוּ בְּדִיקַת סַכּין, מַפְנֵי שְׁהוּא חוֹשֵׁשׁ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסַכּין פְּגוּמָה, שְׁהִירִי הוּא יוֹדֵעַ שְׁחוֹשְׂדִים בּוּ. מַה שְׂאִין כֵּן יִשְׂרָאֵל מְשׁוֹמֵד, שְׂאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שִׂיבְדִקוּ אַת הַסַּכּין, מַפְנֵי שְׁבַעֲיַנִּי עֲצוּמוֹ הוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוּר (וּמִטַּעַם זֶה גַּם לֹא הַתִּירוּ לְתַת לּוֹ לְשָׁחוֹט כְּשִׂישְׂרָאֵל אַחַר יוֹצֵא וּנְכַס, כְּמוֹ בְכוּתִס). אֲבָל רַמְבַּיִן וְכֵן הִרְטֵבִיא כְּתַבּוּ כִי כִיּוֹן שְׂאִין הַכוּתִי חוֹשֵׁשׁ לִ"לַפְנֵי עוּיור", הָרִי יֵשׁ לְחָשׁוּשׁ שְׁמָא שׁוֹחֵט עֹבְרוֹ בְּסַכּין פְּגוּמָה, וְיֵשׁ לוֹמַר שִׁגְם בְּדִיקַת הַסַּכּין הִיא בְּכַלל מַה שְׁנֵאמַר לְעֵיל שְׁצָרִיךְ שִׂישְׂרָאֵל יַעֲמׇד עַל גְּבִינּוּ. **ב**וֹדֵק סַכְּיֵנו אַחֲרֵינוּ וְכו' אֲבָל לֹא יוֹעִיל הַדְּבָר לְחַתּוֹךְ כּוּיַת וּלְתַת לוֹ לְאַכּוֹל, כְּמוֹ כְּכוּתִי, כִּיּוֹן שְׁהוּא חָשׁוּד עַל אֲכִילַת נְבִילוֹת. הוּא מַה שְׁנֵאמַר כַּהֲדַגְשָׁה: "וְאִם לָאוּ – אָסוּר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ" (ריטב"א). **ש**אִין מוֹחֲזִקִין שְׂהִיָּה מִקּוּם לּוֹמַר שִׁגְם מִי שִׂידוּעֵ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה יֵשׁ לְחָשׁוּשׁ שְׂאֵינוּ יוֹכֵל לְעֵמׇד מִבְּחִינָה נִפְשִׁית בְּמַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה אוּ בְּרַאִיַת דָּם, וְיִתְעַלַּף, וּבִכֵּךְ יַקְלֵקֵל אֶת שְׁחִיטָתוֹ, וְכֵן יֵשׁ לְחָשׁוּשׁ שִׂידוּי אֲיַין מֵאֻמַּנְתַּ לְכָךְ (רש"י וְעוּד).

בְּמַה דְּבָרִים אַמוּרִים שִׂידוּעֵין בּוּ שִׂידוּעֵ לּוֹמַר הֶלְכוֹת שְׁחִיטָה הוּא פִירוּשׁוֹ שֶׁל "מוֹמַחֲטִין". וּמֵאֲחַר שֶׁלִּשׁוֹן "מוֹמַחֲטִין" בְּרַבִּי חִזְקִיָּה מְתִיחַת לְאַנְשִׁים מִיּוֹחֲדִים שֶׁהוֹסִמְכוּ לְדוֹן, וְכוּיַצֵּא בּוֹחַ, לְפִיכָּךְ הַצִּירִיךְ לְהַסְבִּיר שֶׁ"מוֹמַחֲטִים" עֲנִינוּ אַנְשִׁים בְּשׂוֹדִקִים עַנְיָן זֶה, שִׂידוּעִים הַלְכוֹת שְׁחִיטָה, וְלֹא מַעֲבָר לְכָךְ (ריטב"א).

גְּרַסוֹת

ואִם לָאוּ אָסוּר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ בְּכַתְּיִימַ חֶסֶר מִשֻּׁפְטָז זֶה וְרַאֲהָ עוּיוּנִים.

בדֵּק סַכּין וְנוֹתֵן לוֹ בְּכַתְּיִימַ וְעוּד: דְּבָדֵק סַכּין וְנָתַן לוֹ.

אַלָּא דְלֹא בְּדֵק בְּכַתְּיִימַ: וְאִי דְלֹא בְּדֵק.

דאִיתִיהּ לְסַכּין לְבִדְקָהּ וְאִי דְלִיתִיהּ בְּכַתְּיִימַ: דְאִיתָא לְסַכּין לְבִדְקָהּ וְאִי דְלִיתִיהּ.

שיּוּדַע לּוֹמַר הַלְכוֹת שְׁחִיטָה בַחֲלָק מַכְתֵּהִי וּבְמַקְרוֹת: שִׂידוּעֵ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה.

איִן יוֹדְעִין בּוּ שִׂידוּעֵ בְּכַתְּיִימַ וְעוּד וּבְמַקְרוֹת: אֲיַין יוֹדְעִין בּוּ אִם יוֹדֵעַ.

ואִם לָאוּ אָסוּר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ בְּכַתְּיִימַ מִשֻּׁפְטָז זֶה חֶסֶר.

נתְעַלַּף... יִתְעַלַּף בְּכַתְּיִי וּבַדְפוּי... וּבְרַאשׁוֹנִים: **נ**תְעַלַּפְהּ... יִתְעַלַּפְהּ וְרַאֲהָ יִחוּקָאֵל לָא, טוּ וּבְרִידִיקָ שֶׁם.

נִמְצְאָת סַכְּיֵנו יַפֵּה מוֹתֵר – וְהֵיִינוּ דֵיעֶבֶד דִּמְמַנִּיתַין. חוּץ מַחְרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן דַּאֲפִילוּ – נִמְנֻלַּת סַכְּיֵנו יַפֵּה לָא, דְלִיכָּא קַלְקוּלָּא אַחֲרֵינָא: שְׁהִיָּה דְרַסָּה חַלְדָּה, לְגַלְּא יַדְעֵי לְאֻזְהֵרוּי כְּהוּ. וְדוּקָא אוֹכְל לְמֵיחַצּוֹן, וְלַגְל לְהַכְעִיס – אֵפִילוּ נִמְנֻלַּת סַכְּיֵנו יַפֵּה לָא, דְמוּעֵד לְגַלְּא כְּזוּוּנָה צִידִים. שׁוֹחֵט לְכַתְחִלָּה – אֵפִילוּ גַלְּא אַחֲרֵים רוֹאִין אוֹתוֹ. לִיבְדִקְהּ הַשְׂתָּא – לִמָּה לִי אַחֲרֵים רוֹאִין? מַאי הִיָּי – הֵא לָא גָדְקוּ הַסַּכּין מוֹמַחֲטִין – וְיוֹדְעִין הַלְכוֹת שְׁחִיטָה. וְאָף עַל פִּי שְׂאִין מוֹחֲזִקִין – שְׁלֵג שְׁחָטוּ לְפִנְיָנוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, לְרַחוּת אִם יֵשׁ צִהֵם כַּח שְׂאִיַן מִתְעַלְפִין בְּשִׁחִיטָה, שִׂינְאוּ לְיַד שְׁהִיָּה, אוּ אִין יוֹדְעִין לְאֶמַן אֶת יָדֵיהֶם לְכָךְ. בְּמַה דְּבָרִים אַמוּרִים – דַּחֲשִׁיבֵי מוֹמַחֲטִין? שִׂידוּעִין כּוּ – אֵלוּ הַמוֹסְרִים לוֹ צְהַמָּה לְשִׁחוּט מִכִּירִין נַג, וּבְחָקוֹתָ שִׂידוּעֵ הַלְכוֹת שְׁחִיטָה. דַּאֲפִילוּ דֵיעֶבֶד – וְיוֹדְעִין הַלְכוֹת שְׁחִיטָה – לָא, דִּמְמִיד הַסַּ מוֹחֲזִקִים לְקַלְקֵל, שְׂאִין צָהֵן דַּעַת. מוֹחֲזִקִים – שְׂרֵאִינוּ שְׁשָׁחְטוּ כְּמַה פְּעָמִים יַפֵּה, וְלָא קַלְקְלוּ. וְאָף עַל פִּי שְׂאִין מוֹמַחֲטִין – לָא לְדֵעִיַן כְּהוּ שִׂידוּעִים לּוֹמַר הַלְכוֹת שְׁחִיטָה אִם לָא. נִתְעַלַּף – לְשׁוֹן עֵיפּוֹת וּחֲלָשׁוֹת הַלֵּב, שְׂאִין יוֹכֵל לְרַחוּת מִכֵּת מֶרֶץ וּסַכּין אֵפִילוּ צְהַמָּה, כְּמוֹ: "מִתְעַלְפָּנָה הַגְּמוּלוֹת" (עַמּוּס ט).

תוספות

בוֹדֵק סַכּין וְנוֹתֵן לוֹ – וְלֹא חִיִּישֵׁן שְׁמָא יִשְׁהָה וְיִדְרָסוּ, דְלֹא שְׁבִיק הִיתִירָא וְאֲכִיל אֵיִשְׂרָאֵל, וְאַפִּילוּ לֹא יֹאכַל מִמֶּנּוּ, דַּחֲשִׁיבֵי אֵי"לְפְנֵי עוּר לֹא תַתֵּן מִכְשׁוּלִי, אֵפִילוּ אִין אַחַר עוֹמֵד עַל גְּבִינּוּ, וְלֹא יוּצֵא וּנְכַס. אֲבָל כּוּתִי יֵשׁ לוֹ דִין אַחַר, דַּאי יִשְׂרָאֵל יוּצֵא וּנְכַס – לֹא בְעֵי בְּדִיקַת סַכּין, דְּמִרְתֵּת, דְּלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם גְּבִי כּוּתִי שִׁיֵּהָ צְרִיךְ בְּדִיקַת סַכּין, וְאִי אִין יִשְׂרָאֵל יוּצֵא וּנְכַס – אֵפִילוּ בְּדֵק סַכּין לֹא מַהֲנִי, דַּחֲשִׁישֵׁן שְׁמָא שְׁהָה וְשְׁמָא דְרַס, דְלֹא חִישׁ אֵי"לְפָנֵי עוּר לֹא תַתֵּן מִכְשׁוּלִי. וְתִימָה: דַּאֲמַאי לֹא מַהֲנֵי נִמְנֵי בְּמִשׁוּמַד יוּצֵא וּנְכַס כְּמוֹ בְכוּתִי? דְקַאֲמַר בְּסַמּוּךְ: אִי דְלִיתָא לְסַכּין כִּי אַחֲרֵים רוֹאִין אוֹתוֹ מַאי הוּי? יֵשׁ לוֹמַר: דִּישְׂרָאֵל מְשׁוּמַד לֹא מִירְתָת, דַּאֲין סֵבּוֹר שִׂיבְדִקוּ הַסַּכּין אַחֲרָיו, לְפִי שְׁהוּא מַחֲזִיק עֲצוּמוֹ כְּשִׂישְׂרָאֵל לְכָל דְּבָרָיו. וְאִין לְהַקְשׁוֹת: דַּאֲמַאי צְרִיךְ לְכַתְחִלָּה לְבִדּוֹק הַסַּכּין בְּמִשׁוּמַד, וְלִהּיוֹת יוּצֵא וּנְכַס גְּבִי כּוּתִי? יַיְחַחוּ לְשָׁחוֹט לְכַתְחִלָּה, וְאַחֲרֵי כֵן יַבְדּוֹק הַסַּכּין, אוּ לְכוּתִי יַתֵּן כּוּיַת בְּשֶׁר! וְיֵשׁ לוֹמַר: דַּחֲשִׁישֵׁן דְּלֵמָּא מִשְׁתַּלִּי וְאֲכִיל, כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַבִּינוּ תַם גְּבִי חֶרֶשׁ שׁוֹטֶה וְקָטַן, הַלְכוֹת לְכַתְחִלָּה.

ואִם שָׁחַט בּוֹדְקִין אוֹתוֹ – וְאָף עַל גִּב דַּאיכָא בְּרִיַיתָא לְקַמְן (בב,א), דְּסָבַר דְּרוּב מְצוּיִין אֲצֵל שְׁחִיטָה מוֹמַחֲטִין הָן, גְּבִי מְצָא תִּרְנַגוּלַת שְׁחוּטָה – הַא מַיִיתִי תִנְאַי בְּתַר הַכִּי, אָף עַל גִּב דַּחַתֵּם דַּחִי לָהּ.

דלִיתִיהּ קַמְן דְּלַבְדִּקְהּ – תִּימָה, דַּמְשַׁמְע: הַא אִיתָא קַמְן וְלֹא יַדַע – אִין שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה, אָף עַל גִּב דַּאחֲרִים רוֹאִין אוֹתוֹ דְּשָׁחַט שְׁפִיר. וְלַקְמַן בְּפִירְקֵין (בב,א), גְּבִי הַא דַּאֲמַר רַב נַחֲמָן: רַאֲהָ אַחַד שְׁשָׁחֵט, אִם רַאֲהוּ מִתְחַלֵּה וְעַד סוּף – מוֹתֵר לְאַכּוֹל מִשְׁחִיטָתוֹ, וְאִם לָאוּ – אָסוּר, פְּרִיק: אִי דִידַע דְּלֹא גְמִיר שְׁפִיטָא: **א**ף עַל פִּי שְׂאִין מוֹמַחֲטִין – פִּירוּשׁ: דְלֹא יַדְעִיַן אִי גְמִיר אִי

אביי ורבא אשי — לא מנו למרזאי לעיל "וכולין" דמתניין. אדרבה התם עיקר — ולא איצני ליה למתניה הכא. ודקאמר — אידי דתנא כו'. לאו קדש דמו — ואין מינן ליהר צהו, ופשיטא דשוחטין תמליס לכתמלה. מומחין הן — הלכך לא צעי למיזדקיה. כי קושליה — דאופציה מהמניט גוי צמונתו. ואביי לא אמר כרבא

— דיליף מהשומר את החנות דיואלא ונכנס לכתמלה. התם לא נגע — ההוא גוי ציין שעה שהוא פורש ממנו. הכא — צהמה וז ציד הכותי נתונה, כהרף עין שוהה או דורס. הלכך לא סמיכין ליואלא ונכנס. לא סבירא ליה הא דרבא — דלמרזא דיהא ישראל משומד שחוט לכתמלה צדיקת סכין. אלא רבא — כיון דלמרזא ישראל משומד מותר לכתמלה צדיקת סכין. אמאי לא אמר כשמעתיה — אמאי לא חוקמיה מתניין צישראל משומד, ולכתמלה דקמיני — צדיק סכין, ודיעבד דקמיני — צדיק דק. כדאוקמה רב אשי צמר שמעתיה דרנא! לדבריו דאביי — ללא סבירא ליה הא דרנא ואוקמה צבוחי, ואוקי לכתמלה צישראל עומד על גביו, ואוקי דיעבד ציואלא ונכנס. ולאמרי ליה רנא: לדיך ללא סבירא לך צמזומד, ומוקמת ליה הכי — אפילו ציואלא ונכנס מניח לאוקומי לכתמלה, ודיעבד אוקי צנא ומנאלא שחט. מותר — לכתמלה.

תוספות

חולין שנעשו על טהרת קדש לאו כקדש דמו — האי טעמא הוה מצי למימר נמי ללישנא קמא.

רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן — ושוחטין אף לכתמלה. אבל אין לפרש דדיעבד הוא דהויא שחיטתו כשרה אף על פי שאין אחרים רואין אותו, ולא מצי לאוקומי מתניתין בהכי, משום דקשיא לך "וכולין", דהא לאביי ורבא אשי לא מיתוקם נמי "וכולין" אלא אחרש שוטה וקטן.

קסבר כותים גרי אריות הן — ושחיטתן פסולה כמו של גוים, מ"ויזבחת" — מה שאתה זובח אתה אוכל, כלומר, אותו שהוא בר זביחה, לאפוקי גוי ואוכל נבלות להכעיס. ואף על גב דאמר בסוף פרק שני דיבמות (כד, ב): אחד גרי אריות ואחד גרי חלומות כולם גרים גמורים — היינו כשמתיגרי לגמרי מפחד אריות. אבל כותיים לא נתגיירו לגמרי, כדכתיב במלכים (ב יז): "את ה' היו יראים ואת אליהם היו עובדים". ומאן דאמר גרי אמות הן — קסבר דשוב נתגיירו לגמרי.

מאי טעמא לא אמר כשמעתיה — תימה: דהא קתני במתניתין תרי "הכל שוחטין", ומפרש רבא לקמן (ז, א): חדא לאתויי כותי, וחדא לאתויי ישראל משומד, אלמא

מוקי חדא כשמעתיה! ויש לומר: דהכי פריד, דקמיינתא איבעי ליה לאוקומי כשמעתיה.

שחיטה שוחט לכתמלה. **רבא** לא אמר כדברי אביי, שכתי שוחט לכתמלה רק כשישראל עומד על גביו, ובדיעבד די בישראל יוצא ונכנס. אביי לא אמר כרבא, מפני שלדעתו אין זו ראייה, שכן **התם** (שם) ביין הרי לא נגע [אין הגוי נוגע] ביין, ודי בשומר שיוצא ונכנס כדי להרתיע אותו מלגעת בו, ואילו **הכא נגע** [כאן בשחיטה, הכותי נוגע] שוחט בידיו את הבהמה, וכהרף עין יכול לפסול את השחיטה, ולכן יש צורך בהשגחה מתמדת. **רב אשי** לא אמר כחירויהו [כשניהם] כאביי ורבא, ששחיטת כותי כשרה, שכן **קסבר** [סבור הוא]: **כותים גרי אריות הן** ולא גרי אמת, ושחיטתם פסולה כשחיטת הגוי. **אביי** לא אמר כרב אשי, שפירש את המשנה בישראל משומד לאכול נבלות לתיאבון, מפני שלא **סבירא** ליה הא [אין הוא סבור כהלכה זו] שאמר רבא, שנוחנים לישראל לשחוט לכתמלה בסכין בדוקה, ועל פיה פירש רב אשי את המשנה. **אלא** רבא עצמו **מאי טעמא** [מה טעמו] **לא אמר** ופירש את המשנה כשמעתיה [כשמוענת] שלו, כדברי רב אשי? ומדוע פירש שמדובר בשחיטת כותי? מה שפירש רבא — **לדבריו של אביי קאמר** [אמר]. שלפירושו של אביי שמשנתנו עוסקת בכותי, צריך לפרש את המשנה באופן שונה, וליה לא סבירא ליה [ואולם הוא עצמו אינו סבור כן].

ובענין שנחלקו בו אביי ורבא מביאים מה שתנו רבנן [שנו חכמים]: **שחיטת כותי מותרת, במה דברים אמורים? כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כראוי. אבל אם בא הישראל, ומצאו שכבר שחט בהמה — חותך כזית ונותן לו לאכול, אם אכלו הכותי — ישראל מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו [לא] אכלו — אסור לאכול משחיטתו, שמה לא שחט כראוי. כיצא בו, אם מצא בידו של כותי**

עיונים

רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ומשום כך כל הבא לשחוט מוסרים לו בהמה לכתחילה, גם אם אין אנו יודעים שהוא יודע הלכות שחיטה (ריי ברא"ש ועוד). ושאלו ראשונים ואחרונים: והרי כנגד רוב זה עומדת חוקת איסור של הבהמה (להלן ט, א), וכלל הוא סומכים את המיעוט לחוקה, והוא כמחצה על מחצה (יבמות קט, א) ויש שאמרו כי חכמים משתמשים כאן בביתוי "רוב" במשמעות "כל" (רא"ה). ויש שכתבו שכאן אין למיעוט משמעות הלכתית, כי גם מי שהוא מן המיעוט שאינו יודע — שמה שחט כראוי, ואין זה מיעוט שמתחשבים בו (רשב"א במשמרת הביית). וכן כתבו בשם רבינו תם, שמיעוט כזה הוא מיעוט שאינו מצוי, ואין מתחשבים בו אפילו לדעת ר' מאיר החושש למיעוט (רא"ש).

והגאונים כתבו (ראה שאלות וסי' רכד, הלכות גדולות סי' ס) כי מה שאמר האמוראים החולקים על רבינא מתירים לסמוך לכתחילה על מי שאינו יודע לנו כמומחה בהלכות שחיטה, הוא רק על דעת שייבדק לאחר מכן, ורק אם אינו לפנינו סומכים על שחיטתו בדיעבד, לפי שאין סומכים על הרוב לכתחילה במקום שאפשר לברר את הדבר (וראה ברא"ש סי' ה שדן מדוע לא נפרש באופן זה עצמו את לשון המשנה). ודייקו כן ראשונים מלשון הגמרא, שאמרה "רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן", ולא אמרו "לשאין מומחין לא חיישינן", כפי שנאמר להלן "לעלופי לא חיישינן" (רמב"ן). ויש שהבינו כי מה שאמרו "רוב מצויים אצל שחיטה מומחין הן" לא נאמר כלל ביחס להיתר לתת לאדם לשחוט לכתחילה, אלא רק בדיעבד, שאם שחט שחיטתו כשרה (אור ורוע ועוד). **גרי אריות** — כמסופר (בספר מלכים ב פרק יז) שבתחילת שבתם בערי שומרון היו האריות הורגים בהם, ובעקבות כך נתגיירו מפחד "אלהי הארץ". ויש להוסיף כי לא זו בלבד שנתגיירו מתחילה שלא לשם שמים (לפי שבדיעבד גר שנתגייר, אפילו כאשר עשה זאת מפני סיבה בלתי נכונה — אין זה פוגם את גרותו), אלא שגם לאחר שקיבלו על עצמם מצוות המשיכו לעבד עבודה זרה, כפי שפורש במקרא "את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים במשפט הגוים אשר הגלו אותם משם" (שם לג). והאומרים שהכותים הם גרי אמת סבורים שלאחר זמן הפסיקו לעבד עבודה זרה, ודיקו בתורה בשלמות (תהרא"ש).

וליה לא סבירא ליה ראה בגרסות, שמלים אלו אינן מצויות בכתיב היד, וכנראה נוספו בדפוס משום שיגרת הלשון. שכן כמבואר להלן (ז, א) רבא סבור שכתי שוחט לכתחילה, ואף פירש באופן

ישוהו, שמא ידרסו, ושמא יחלידו. ומקשים: לפי פירוש זה, מה ששינונו בהמשך: "וכולין ששחטו" אהייא [על מה] הוא מתייחס? **אילימא** [אם תאמר] על חרש שוטה וקטן — הלאו עלה קאי [עליה הוא עומד, מתייחס], ולפי זה "**ואם שחטו**" מיבעי ליה [צריך היה לו לומר]: **אלא** תאמר שמדובר כאן על אלה שאין מוחזקין

— **והאמרת** [והרי אמרת] כי **"בברי לי"** **סגי** [די], שאם אמר השוחט שכורו לו שלא התעלף די בכך, גם אם אחרים לא ראו אותו! ומשיבים: מדובר כאן במקרה דליתיה קמן דלישיליה [שאינו מצוי לפנינו לשאול אותו], ולכן אנו צריכים להסתמך על כך שאחרים ראו אותו.

ב כיון שנאמרו כמה וכמה שיטות פירוש למשנה, מסבירים מדוע לא פירש כל אחד מן החכמים כשיטת האחר.

רבינא ורבא בר עולא, כדעת אביי ורבא שפירושה בכותי וכדעת רב אשי שפירושה במשומד לא אמרי [אינם אומרים], **משום** דקשיא להו [שקשה להם] מה ששינונו: "וכולין ששחטו ואחרים רואים אותן", שלשיטתם אין "וכולין" מתיישב כראוי, כפי שהראתה הגמרא לעיל. כוליהו [כולם] כדברי רבא בר עולא לא אמרי [אינם אומרים], שהוא מפרש את "שחיטתן כשרה" של משנתנו בטמא ששחט קדשים, מפני שכבר שינונו דין זה במסכת זבחים. כי להך לישנא דאמרת [לפי אותה לשון שאמרת] בתירוק הדברים: **הכא** [כאן, במשנה זו] עיקר הדין, ובמסכת זבחים נשנה אגב שאר פסולים — אפשר לטעון: **אדרבה** [להיפך], **התם** [שם] במסכת זבחים עיקר מקומו, שהרי בקדשים קאי [הוא עומד, עוסק]. וכן להך לישנא דאמרת [לראותה לשון שאמרת]: **התם** [שם] כבכחים עיקר הדין, והכא איידי דתנא [וכאן מתוך ששנה] מתחילה דין טמא ששחט בחולין שנעשו על טהרת הקדש, כפי שפירש רבא בר עולא לשון "הכל שוחטין" של משנתנו — **תנא נמי** [שנה גם כן] דין טמא **במוקדשין**, שהוא כשר בדיעבד — על כך יש להשיב: **טמא בחולין** גופייה [עצמו] **לא איצטריכא** ליה [לא הוצרכה לו] לומר ששוחט לכתחילה, כי אנו סבורים שחולין שנעשו על טהרת קדש לאו [לא] **קדש דמו** [נחשבים], ולא היה מקום לאסור את הדבר. כוליהו [כולם] **כרבינא** לא אמרי [אומרים], להך לישנא דאמר [לראותה לשון שאמר] שאלו שיודעים אנו שהם מומחין אין [כן] שוחטים לכתחילה, אבל שאין אנו יודעים שהם מומחין — לא, יש לומר כי רוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן, ולכן כל הבא לשחוט — שוחט לכתחילה. להך לישנא דאמר [לראותה לשון שאמר]: כל המוחזקין שאינם מתעלפים בשחיטה — אין [כן], שוחטים לכתחילה, שאין מוחזקין — לא, למרות שהם יודעים הלכות שחיטה, צריך לומר כי לעלופי לא חיישינן [לעילפון אין אנו חוששים], וכל היודע הלכות

שחיטה שוחט לכתמלה. **רבא** לא אמר כדברי אביי, שכתי שוחט לכתמלה רק כשישראל עומד על גביו, ובדיעבד די בישראל יוצא ונכנס. אביי לא אמר כרבא, מפני שלדעתו אין זו ראייה, שכן **התם** (שם) ביין הרי לא נגע [אין הגוי נוגע] ביין, ודי בשומר שיוצא ונכנס כדי להרתיע אותו מלגעת בו, ואילו **הכא נגע** [כאן בשחיטה, הכותי נוגע] שוחט בידיו את הבהמה, וכהרף עין יכול לפסול את השחיטה, ולכן יש צורך בהשגחה מתמדת. **רב אשי** לא אמר כחירויהו [כשניהם] כאביי ורבא, ששחיטת כותי כשרה, שכן **קסבר** [סבור הוא]: **כותים גרי אריות הן** ולא גרי אמת, ושחיטתם פסולה כשחיטת הגוי. **אביי** לא אמר כרב אשי, שפירש את המשנה בישראל משומד לאכול נבלות לתיאבון, מפני שלא **סבירא** ליה הא [אין הוא סבור כהלכה זו] שאמר רבא, שנוחנים לישראל לשחוט לכתמלה בסכין בדוקה, ועל פיה פירש רב אשי את המשנה. **אלא** רבא עצמו **מאי טעמא** [מה טעמו] **לא אמר** ופירש את המשנה כשמעתיה [כשמוענת] שלו, כדברי רב אשי? ומדוע פירש שמדובר בשחיטת כותי? מה שפירש רבא — **לדבריו של אביי קאמר** [אמר]. שלפירושו של אביי שמשנתנו עוסקת בכותי, צריך לפרש את המשנה באופן שונה, וליה לא סבירא ליה [ואולם הוא עצמו אינו סבור כן].

ובענין שנחלקו בו אביי ורבא מביאים מה שתנו רבנן [שנו חכמים]: **שחיטת כותי מותרת, במה דברים אמורים? כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כראוי. אבל אם בא הישראל, ומצאו שכבר שחט בהמה — חותך כזית ונותן לו לאכול, אם אכלו הכותי — ישראל מותר לאכול משחיטתו, ואם לאו [לא] אכלו — אסור לאכול משחיטתו, שמה לא שחט כראוי. כיצא בו, אם מצא בידו של כותי**

עיונים

רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ומשום כך כל הבא לשחוט מוסרים לו בהמה לכתחילה, גם אם אין אנו יודעים שהוא יודע הלכות שחיטה (ריי ברא"ש ועוד). ושאלו ראשונים ואחרונים: והרי כנגד רוב זה עומדת חוקת איסור של הבהמה (להלן ט, א), וכלל הוא סומכים את המיעוט לחוקה, והוא כמחצה על מחצה (יבמות קט, א) ויש שאמרו כי חכמים משתמשים כאן בביתוי "רוב" במשמעות "כל" (רא"ה). ויש שכתבו שכאן אין למיעוט משמעות הלכתית, כי גם מי שהוא מן המיעוט שאינו יודע — שמה שחט כראוי, ואין זה מיעוט שמתחשבים בו (רשב"א במשמרת הביית). וכן כתבו בשם רבינו תם, שמיעוט כזה הוא מיעוט שאינו מצוי, ואין מתחשבים בו אפילו לדעת ר' מאיר החושש למיעוט (רא"ש).

והגאונים כתבו (ראה שאלות וסי' רכד, הלכות גדולות סי' ס) כי מה שאמר האמוראים החולקים על רבינא מתירים לסמוך לכתחילה על מי שאינו יודע לנו כמומחה בהלכות שחיטה, הוא רק על דעת שייבדק לאחר מכן, ורק אם אינו לפנינו סומכים על שחיטתו בדיעבד, לפי שאין סומכים על הרוב לכתחילה במקום שאפשר לברר את הדבר (וראה ברא"ש סי' ה שדן מדוע לא נפרש באופן זה עצמו את לשון המשנה). ודייקו כן ראשונים מלשון הגמרא, שאמרה "רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן", ולא אמרו "לשאין מומחין לא חיישינן", כפי שנאמר להלן "לעלופי לא חיישינן" (רמב"ן). ויש שהבינו כי מה שאמרו "רוב מצויים אצל שחיטה מומחין הן" לא נאמר כלל ביחס להיתר לתת לאדם לשחוט לכתחילה, אלא רק בדיעבד, שאם שחט שחיטתו כשרה (אור ורוע ועוד). **גרי אריות** — כמסופר (בספר מלכים ב פרק יז) שבתחילת שבתם בערי שומרון היו האריות הורגים בהם, ובעקבות כך נתגיירו מפחד "אלהי הארץ". ויש להוסיף כי לא זו בלבד שנתגיירו מתחילה שלא לשם שמים (לפי שבדיעבד גר שנתגייר, אפילו כאשר עשה זאת מפני סיבה בלתי נכונה — אין זה פוגם את גרותו), אלא שגם לאחר שקיבלו על עצמם מצוות המשיכו לעבד עבודה זרה, כפי שפורש במקרא "את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים במשפט הגוים אשר הגלו אותם משם" (שם לג). והאומרים שהכותים הם גרי אמת סבורים שלאחר זמן הפסיקו לעבד עבודה זרה, ודיקו בתורה בשלמות (תהרא"ש).

וליה לא סבירא ליה ראה בגרסות, שמלים אלו אינן מצויות בכתיב היד, וכנראה נוספו בדפוס משום שיגרת הלשון. שכן כמבואר להלן (ז, א) רבא סבור שכתי שוחט לכתחילה, ואף פירש באופן

ישוהו, שמא ידרסו, ושמא יחלידו. ומקשים: לפי פירוש זה, מה ששינונו בהמשך: "וכולין ששחטו" אהייא [על מה] הוא מתייחס? **אילימא** [אם תאמר] על חרש שוטה וקטן — הלאו עלה קאי [עליה הוא עומד, מתייחס], ולפי זה "**ואם שחטו**" מיבעי ליה [צריך היה לו לומר]: **אלא** תאמר שמדובר כאן על אלה שאין מוחזקין

— **והאמרת** [והרי אמרת] כי **"בברי לי"** **סגי** [די], שאם אמר השוחט שכורו לו שלא התעלף די בכך, גם אם אחרים לא ראו אותו! ומשיבים: מדובר כאן במקרה דליתיה קמן דלישיליה [שאינו מצוי לפנינו לשאול אותו], ולכן אנו צריכים להסתמך על כך שאחרים ראו אותו.

ב כיון שנאמרו כמה וכמה שיטות פירוש למשנה, מסבירים מדוע לא פירש כל אחד מן החכמים כשיטת האחר.

רבינא ורבא בר עולא, כדעת אביי ורבא שפירושה בכותי וכדעת רב אשי שפירושה במשומד לא אמרי [אינם אומרים], **משום** דקשיא להו [שקשה להם] מה ששינונו: "וכולין ששחטו ואחרים רואים אותן", שלשיטתם אין "וכולין" מתיישב כראוי, כפי שהראתה הגמרא לעיל. כוליהו [כולם] כדברי רבא בר עולא לא אמרי [אינם אומרים], שהוא מפרש את "שחיטתן כשרה" של משנתנו בטמא ששחט קדשים, מפני שכבר שינונו דין זה במסכת זבחים. כי להך לישנא דאמרת [לפי אותה לשון שאמרת] בתירוק הדברים: **הכא** [כאן, במשנה זו] עיקר הדין, ובמסכת זבחים נשנה אגב שאר פסולים — אפשר לטעון: **אדרבה** [להיפך], **התם** [שם] במסכת זבחים עיקר מקומו, שהרי בקדשים קאי [הוא עומד, עוסק]. וכן להך לישנא דאמרת [לראותה לשון שאמרת]: **התם** [שם] כבכחים עיקר הדין, והכא איידי דתנא [וכאן מתוך ששנה] מתחילה דין טמא ששחט בחולין שנעשו על טהרת הקדש, כפי שפירש רבא בר עולא לשון "הכל שוחטין" של משנתנו — **תנא נמי** [שנה גם כן] דין טמא **במוקדשין**, שהוא כשר בדיעבד — על כך יש להשיב: **טמא בחולין** גופייה [עצמו] **לא איצטריכא** ליה [לא הוצרכה לו] לומר ששוחט לכתחילה, כי אנו סבורים שחולין שנעשו על טהרת קדש לאו [לא] **קדש דמו** [נחשבים], ולא היה מקום לאסור את הדבר. כוליהו [כולם] **כרבינא** לא אמרי [אומרים], להך לישנא דאמר [לראותה לשון שאמר] שאלו שיודעים אנו שהם מומחין אין [כן] שוחטים לכתחילה, אבל שאין אנו יודעים שהם מומחין — לא, יש לומר כי רוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן, ולכן כל הבא לשחוט — שוחט לכתחילה. להך לישנא דאמר [לראותה לשון שאמר]: כל המוחזקין שאינם מתעלפים בשחיטה — אין [כן], שוחטים לכתחילה, שאין מוחזקין — לא, למרות שהם יודעים הלכות שחיטה, צריך לומר כי לעלופי לא חיישינן [לעילפון אין אנו חוששים], וכל היודע הלכות

רוב מצויין אצל שחיטה וכו' לעלופי לא חיישינן — כל אדם, אפילו אין מכירים אותו שמוחזק לשחוט בלא להתעלף, וגם אין יודעים בו שהוא מומחה ויודע הלכות שחיטה — מותר ליתן לו לכתחילה לשחוט (על סמך שייבדקו לאחר שחיטה), ומותר לאכול משחיטתו, שרוב הרגילים לשחוט הם בחזקת מומחים ומוחזקים. במה דברים אמורים? כשאינו לפנינו, שאז מותר לאכול משחיטתו וסומכים על החוקה. אבל אם הוא לפנינו — צריך לבודקו לאחר שחיטה אם הוא מומחה ויודע הלכות שחיטה, אבל אין צורך לשאול אם נתעלף. שלא כשיטת רבינא, אלא כשיטת שאר האמוראים החולקים עליו, וסבורים שרוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם, ואין חוששים לעילוף, ומכל מקום סומכים על הרוב רק בדיעבד, אבל לכתחילה צריך לשאול, וכשיטת הגאונים (ראה ב"י), וכתב רמ"א: יש אומרים שאין לסמוך על החוקה שרוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם אלא בדיעבד, אבל לכתחילה אין לסמוך על החוקה, ולתת למי שאין יודעים בו שיוודע הלכות שחיטה לשחוט (אור ורוע ועוד).

וכל זה מדובר באחרים שאינם יודעים באדם האם הוא בקי, אבל השוחט עצמו לא יסחוט אף על פי שהוא יודע הלכות שחיטה ומומחה, עד שישחוט שלוש פעמים קודם לכן בפני חכם ומומחה בהלכות שחיטה, שיוודע שהוא רגיל ורזיז שלא יתעלף (טור בשם הרמב"ם) ולכן נוהגין שאין אדם שוחט אלא אם כן נטל קבלה לפני חכם, והחכם נותן לו כתב קבלה (אגור בשם הלכות אי"י), ועל כך סומכים שאין בודקים את השוחטים (רמ"א), ונחלקו אחרונים ביחס למי ששחט בלי קבלה האם שחיטתו מותרת (ראה פת"ש, ערוך השלחן א, כו). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ד ה"ג ושם ה"ז ז, ש"ע י"ד א, א).

מסורת הש"ס

א. נדה ע"א, ב.

ב. חולין יב, א. ילק"ש תורה תשנח.

ג. קדושין ע"ה, ב. ב"ק לח"ב, סנהדרין פ"ב, נדה ט, ב. ירושלמי גיטין פ"א ה"ד. וראה גם ירושלמי ברכות פ"ז ה"א. שם דמאי פ"ג ה"ד. שם פ"ו ה"ח. שם שקלים פ"א ה"ד. שם כתובות פ"ג ה"א. מדרש שמואל פ"ג ט. וראה גם יבמות כ"ב, ב.

ג. רסות

לא סבירא ליה הא דרבא

בכתי"מ: לא סבירא ליה

כרבא.

דאביי קאמר וליה לא

סבירא ליה בכתי"י ועוד:

דאביי קאמר.

חותך כזית בכתי"מ ועוד:

חותך כזית בשר.

פירושי האמוראים

למשנה הכל שוחטין

ושחיטתן כשרה

ראה טבלה בהשלמות.